

Trăia cândva în sfânta Rusie un țăran pe care-l chema Vasili Grigorevici și care avea trei feciori: pe Grișa, Sașa și Vania. Grișa și Sașa, cei doi fi mai mari, erau flăcăi vrednici și de ispravă. Împreună cu tatăl lor se îngrijeau de muncile bărbătești din casă și din grajd, de pe câmp și pășune, din pădure și de la râu. Oricând se apucau de vreo treabă, fie iarna când curățau zăpada, fie vara când strângeau recolta, o făceau iute și cu mână sigură. Vasili Grigorevici avea de ce să fie mulțumit de ei, și chiar așa și era.

Vania, în schimb, cel de-al treilea fiu în casă, era un leneș fără pereche. Așa cum câinelui îi sunt dragi urzicile, tot așa-i era și lui dragă munca. Se ferea frumușel din calea ei, de câte ori putea s-o facă. Deseori ședea cu ochii închiși ore în șir în spatele casei, pe lângă stupi, clocind la soare și visând cât e ziulica de mare. Era îndeletnicirea lui preferată, atunci când nu mânca ori dormea.

Asta-i cam supăra pe Grișa și pe Sașa, cine să le-o ia în nume de rău. De-ar fi fost după ei, de mult l-ar fi lecuit de trândăvie, și nu cu vorbușoare frumoase și cu blândețe. Însă Vasili Grigorevici, care-l îndrăgise pe Vania tare mult, nu le-o îngăduia. Și chiar de s-ar fi răzgândit el într-o bună zi, mai era totuși și mătușica Aculina, o băbătie cocoșată.

De când omului îi murise nevasta cu mulți ani în urmă, ea se îngrijea de gospodărie. Era cea mai bună, mai dragălașă și de treabă mătușică pe care ți-o puteai închipui, și pe deasupra

o bucătăreasă nemaipomenită. Nimeni din sat nu se putea măsura cu ea într-ale gătitului. Clătitelor ei, de-o pildă, li se dusesse faima în tot ținutul. Dacă le gustaseși vreodată, îți lăsa gura apă doar gândindu-te la ele. Dar să lăsăm asta!

La drept vorbind, nu exista decât un singur lucru unde tușa Aculina nu știa de glumă. Era vai de Grișa și de Sașa, dacă în prezența ei îndrăzneau să bombăne împotriva lui Vania, fie și cu fereală și abia auzit! Îndată își plesnea mânioasă palmele una de alta, îndată își flutura polonicul ori vătraiul deasupra capului și-ncepea să-i certe:

— Băgați la cap: pe Vania al meu să-l lăsați în pace! Ce vină are el că-i leneș? Așa l-a făcut bunul Dumnezeu, și cu asta, basta! Ceva o fi avut El în gând... Să nu ziceți că nu v-am spus: câtă vreme trăiesc, n-am să îngădui să-i clintiți băiatului nici barem un singur fir de păr din cap. Să țineți minte asta, că altfel de-acî înainte de la mine nu mai primiți decât zeamă chioară și pâine uscată – iar duminicile, cel mult un terci de ovăz sărat din belșug!

Buna, bătrâna tușă Aculina!

De parcă în străfundul sufletului ar fi simțit ea că va veni o vreme, când cu Vania – cu Vania leneșu', cum era el numit în sat – se vor mai întâmpla lucruri cu totul și cu totul nemaipomenite, lucruri despre care oamenii din țara întreagă aveau să mai povestească încă mult timp.

Spre sfârșitul iernii, Vania împlinise șaptesprezece ani. În primăvara următoare s-a întâmplat acea curioasă istorie de la care avea să înceapă totul. Era în săptămânile dinaintea Paștelui. De la o zi la alta, pajiștile se înverziseră. Sălciile de pe malul râului erau pline de mâțișori groși aurii. Femeile și fetele din sat puteau în sfârșit pune deoparte broboadele de lână grele, întunecate.

Grișa și Sașa ieșiseră în revărsatul zorilor să are câmpul; Vasili Grigorevici săpa grădina de zarzavat din spatele grajdului; mătușica își vedea de treabă prin casă și bucătărie, iute și zeloasă ca un pârș. Doar Vania lenevea la soare pe lângă stupi.

Așa trecea oră după oră și dimineața aproape că se sfârșise, când tușa Aculina apăru alergând de după casă să-l caute pe Vania.

— Vaniușa, suflețelul meu, fă-mi pe plac, rogu-te. Mâine m-apuc de curățenia de Paști. Hai, du-te în pădure și adă-mi un braț de ramuri de mesteacăn pentru o mătură nouă!

— Acuși-acușica? întrebă Vania, căscând. Îndată-i amiază...

— Ei, și-apoi? Ai să capeți o traistă cu mâncare bună: pâine și slană, niscai ouă tari și-o bucată de brânză de oaie.

— Da' o clătită?

— Chiar și două, din parte-mi. Numai du-te odată, doar n-o s-aștept de dragul tău, să-mi încep curățenia de Paști tocmai de Rusalii!

Și-o luă din loc sârguincioasă, dispărând în casă. Vania merse agale la șopronul pentru lemne, unde atârnavu securile. O

alese pe cea mai ușoară, după care se duse la bucătărie să-și ia traista cu merinde.

— Întoarce-te cu bine! strigă mătușica în urma lui. Și ai grijă ca ramurile să fie din cele lungi și mlădioase, nu prea subțiri și nici prea groase! Ei, știi doar!

Era destul de cald pentru acel timp al anului. Vania se străduia să nu nădușească pe drum, lucru nu tocmai simplu. Călca încetișor, măsurându-și pașii. Ajungând la marginea pădurii, băgă de seamă că-i e foame.

— Bun și-așa, ia să facem un popas de prânz.

Mestecenii încă nu erau înfrunziți. Își căută printre copaci un locșor însorit în iarbă, dezlegă traista și mănca în tihnă tot ce-i împachetase mătușă Aculina: pâinea și slana, ouăle, brânza de oaie și cele două clătite. Și bău cvas dintr-o carafă de lemn.

După ce-i lunecă pe gât și ultima înghițitură, trebui să caște. Pălindu-l somnul după mâncare și băutură, hotărî: „O să trag un pui de somn vreun ceas. Când m-oi apuca apoi de treabă, o să fie încă îndeajuns de devreme.“

Așa că se-ntinse în iarbă și închise ochii. Soarele bătea prin rămurișul gol, încălzindu-l în mod plăcut pe Vania.

„La nevoie, așa o muncă o mai pot răbda un timp“, se gândi el.

Pe jumătate adormit, auzi dintr-odată un zgomot ciudat, un clămpănit care se apropia încet din desișul pădurii. Cineva lovea rapid cu un băț în copaci, la răstimpuri scurte, neregulate: toc – toc-tac-toc – toc – tac.

Vania se rezemă într-un cot și-și frecă ochii. Văzu îndreptându-se spre el din pădure un bătrân înalt, cu barba albă și plete albe lungi, ce-i atârnavu slobod. Vania nu-l cunoștea. Bătrânul nu era nici din satul lui, nici dintr-unul din satele învecinate. Purta o mantie de pelerin din pânză cenușie și în mers lovea neîncetat cu toiagul în copaci, fiindcă era orb. Vania descoperi asta abia acum, privindu-l mai îndeaproape.

După cum părea, orbul mergea înspre o anume țintă. Iar ținta, curând nu mai putea încapa nicio îndoială, era Vania însuși. Ajuns la doi pași în fața acestuia, bătrânul se opri. Își încrucișă brațele, se înclină și i se adresă prietenos. Vocea lui era joasă și plină, ceva în ea îi amintea lui Vania de zumzetul unui roi de albine.

— Ești Vania, fiul țăranului Vasili Grigorevici de-aici din sat? Am ceva de vorbit cu tine.

— Cu mine? întrebă Vania uimit.

În loc să-i răspundă, orbul se așeză alături de el în iarbă.

— Ce-ai zice, începu el, dac-ar veni cineva la tine și ți-ar spune c-ai să ajungi țar?

— Aș râde de el, spuse Vania.

— Și totuși, într-o țară departe de-aici te-așteaptă o coroană de țar.

— Pe mine?!

Vania se porni să râdă.

— Moșule, pare-se că n-ai aflat că eu mi-s Vania leneșu'. Eu – și s-ajung țar, ha!

— N-ai decât să râzi! spuse orbul cu răbdare. Iar când vei fi terminat de răs, ai putea să și ascuți ce trebuie să faci.

— Și-anume?

— Ca s-ajungi țar, o vreme nu va trebui să faci nimic altceva – decât să lenevești.

— Să lenevesc?

Lui Vania i se păru că n-aude bine.

— Ei, da, să zaci mai departe pe vatră și să lenevești – ca să strângi putere îndeajuns pentru grelele și marile misiuni care te mai așteaptă. Întoarce-te acum acasă și fă rost de șapte saci, plini ochi cu semințe de floarea-soarelui, și de șapte cojoace de oaie!

— Și ce să fac cu toate astea?

— Te urci frumușel cu ele pe vatră, spuse orbul, și stai acolo întins până ți-a sosi vremea. Dar ține bine minte: în tot acest timp nu te mai dai jos de pe vatră, nu vorbești cu nimeni și nu mănânci nimic altceva, decât numai și numai semințe de floarea-soarelui – din ele, firește, poți mânca după pofta inimii.

Vania își împinse căciula de pe urechea stângă pe cea dreaptă, chibzuind. În gospodăria lui Vasili Grigorevici erau două cuptoare: unul mai mic în spatele casei, unde mătușica Aculina cocea vara pâinea, și un altul cu mult mai mare, în odaia de zi. Cel de-al doilea cuptor, care umplea cu totul colțul din spate

al încăperii, era o construcție din cărămidă cât o ladă de-un stat de om, pe dinafară îngrijit rostuită cu humă și zugrăvită în alb. Focul în sobă se făcea din tindă, iar în lunile de iarnă, asta se-n-tâmpla zi și noapte. Așa se face că pe vatra din odaia de zi, vara obișnuia să fie răcoare; și iarna, când afară era un ger de crăpau pietrele și lupii urlau în jurul satului, acolo sus era cald și plăcut. Vania era în orice caz de părere că ar fi putut răbda acolo un timp. Într-ale lenevitului era oricum mare meșter, îi plăcea la nebunie să spargă semințe, cât despre a nu vorbi cu nimeni pentru o vreme – nici asta n-ar fi trebuit să-i fie prea greu.

— Cum o să știi c-a sosit ceasul? vru el să afle.

— De fiecare dată când ai mai terminat de mâncat un sac de semințe, să-ncerci să ridici cu brațele acoperișul casei părintești, îi spuse orbul. Când vei reuși ca luna și stelele să lumineze înăuntru prin crăpătura dintre acoperiș și zid, ei bine, atunci a sosit clipa. Atunci, și cu nicio zi mai devreme, vei putea să cobori de pe vatră și să pornești la drum în țara îndepărtată, unde te-așteaptă coroana menită ție – coroana de țar.

Vania se scărpină la ceafă.

— Și cine-mi zice dacă să te cred? întrebă el.

— Dacă mă crezi sau nu e treaba ta, nimeni nu te silește s-o faci.

Orbul își întoarse fața spre Vania, de parcă s-ar fi uitat la el cu ochii-i stinși.

— Dar dacă mă crezi, continuă el, nu-mi mai rămâne să-ți spun decât un ultim lucru. Ceru-i înalt, iar coroana de țar ce te-așteaptă se află departe de-aici, se află dincolo de șapte țări și șapte împărații, dincolo de Munții Albi. Ține bine minte numele ăsta! – Drumul ți-l va arăta bănuțul de argint de trei copeici, ăl de-l porți la sân.

Vania îl privi uluit pe bătrân. Bănuțul de argint? Maică-sa i-l dăruise în ceasul morții ei. Și de-atunci îl purtase mereu la sân într-o punguță de piele, între cămașă și piept. De unde oare știa bătrânul asta?

Vania vru să-l întrebe, dar nu mai apucă. Căci bătrânul luase de-acum toiagul în mână și se sculase. Apoi își ridică mâna în semn de bun-rămas.

— Domnul să te binecuvânteze, Ivan Vasilievici!

Vania se sculase și el. Își coborî privirea. De când se știa, era pentru prima oară că cineva îl numea pe numele lui întreg: Ivan Vasilievici.

Când își ridică ochii, bătrânul se-ntorsese să plece. Vania se uită în urma lui până ce dispăru printre mesteceni. Mai auzi un timp cum orbul lovea cu toiagul în copaci: Toc – toc-tac-toc – toc – tac.

După care clămpănitul se pierdu în pădure și se lăsă din nou liniștea.